

Olumlu ve Olumsuz Cümleler

a)Olumlu Cümle:

*** Yüklemin bildirdiği eylemin yapıldığını, gerçekleştiğini ya da gerçekleşebileceğini belirten cümleler olumludur.**

O günler çok güzeldi.

Hep seni bekledim.

b)Olumsuz Cümle:

*** Yüklemin bildirdiği işin gerçekleşmediğini anlatan cümleler olumsuzdur.**

* Fiil cümleleri “-ma,-me” olumsuzluk ekiyle; isim cümleleri “yok, değil ” sözcükleriyle olumsuz yapılır.

Kapını çalan bendim (Olumlu cümle)

Kapını çalan ben değildim (Olumsuz)

Dışarıda birkaç kişi vardı (Olumlu)

Dışarıda hiç kimse yoktu (Olumsuz)

Eve gelmiş (olumlu cümle)

Eve gelmemiş (olumsuz cümle)

Not: Bazı cümleler biçimce olumlu anlamca olumsuz olabilir:

Haydi bu işi yapabilirsen yap (yapamazsın) (Biçimce olumlu, anlamca olumsuz cümle)

Gel de bu işin içinden çık (Çıkamazsın) (Biçimce olumlu, anlamca olumsuz)

Ne arayanım var ne de soranım (yok) (Biçimce olumlu, anlamca olumsuz)

Not: Bazı cümleler biçimce olumsuz anlamca olumlu olabilir:

Seni sevmiyor değilim (seviyorum) (Biçimce olumsuz, anlamla olumlu)

Böyle güzel yerlerde yaşanmaz mı?(yaşanır) (Biçimce olumsuz, anlamla olumlu)

Sanki bilmiyorum hakkında neler söylediğini.(biliyorum) (Biçimce olumsuz, anlamla olumlu)

1. Olumlu Cümle

Cümlede yüklem durumundaki eylemin gerçekleştiğini veya yüklem durumundaki varlık ya da kavramın var olduğunu, bulunduğunu bildiren cümlelerdir.

Şiddetli yağışlardan dolayı yol trafiğe kapandı.

Bu cümlede “kapanmak” eyleminin gerçekleşmesi söz konusu olduğu için, cümle anlamca olumludur.

Aşağıdaki cümlelerde yüklemelerin gerçekleşmesi ya da varlığı söz konusu olduğu için cümleler anlamca olumludur.

Masadaki vazo yere düşüp kırıldı.

Okula yine derslerine çalışmadan gitmişti.

Verilen işi yapamamaktan korkuyordu.

Dünkü derste sınıfta yedi sekiz kişi vardı.

Bu yılki kitap fuarı her zamankinden daha renkliydi.

2. Olumsuz Cümle

Cümlede yüklem durumundaki eylemin gerçekleşmediğini veya yüklem durumundaki varlık ya da kavramın var olmadığını, bulunmadığını bildiren cümlelerdir.

Eylem cümlesinde olumsuzluk -ma / -me (geniş zamanda – maz, -mez) ekiyle sağlanır.

Ad cümlesinde olumsuzluk “değil / yok” sözcükleriyle ya da “-sız, -siz” ekiyle sağlanır.

Veli toplantısına kimse katılmadı.

Sokaklar bugün kalabalık değildi.

Bu cümlelerde “katılmak” eyleminin gerçekleşmemesi, “kalabalık” kavramının söz konusu olmamasından dolayı cümleler anlamca olumsuzdur.

Aşağıdaki cümlelerde yüklemelerin gerçekleşmemesi ya da var olmamaları söz konusu olduğu için cümleler anlamca olumsuzdur.

Soruların hepsini çözebilen yok.

Göz alabildiğine uzanan bu tarlalar verimsizdi.

Binanın bu dairesi hiç ışık almıyor.

a. Anlamca Olumsuz Yapıca Olumlu Cümle

Bazı cümleler, olumsuzluk ifade eden ek ya da sözcük almadığı halde olumsuz anlam taşıyabilir. Böyle cümlelere yapıcı olumlu, anlamca olumsuz cümle denir.

Senden ayrı kalmaya dayanacak gücüm mü var? (gücüm yok)

Bu cümlede yüklem (var), olumsuzluk ifade eden ek ya da sözcük almadığı için anlamca olumludur. Ancak, soru biçiminde düzenlenmiş cümlede amaç soru sormak değil, yüklemde söylenenin (var) tersini (yok) kastetmektir. Dolayısıyla bu cümle yapıcı olumlu, anlamca olumsuzdur.

Aşağıdaki cümlelerde yüklemelerin, cümlenin gelişinden anlamca olumsuz olduğu anlaşılmaktadır.

Ben hiç sonunu kestiremediğim işe girer miyim? (girmem)

Konuklarımız ne yemek yedi ne suyumuzu içti. (yemedi, içmedi)

Sanki bu olayın bütün sorumlusu benim. (ben değilim)

b. Anlamca Olumlu Yapıcı Olumsuz Cümle

Bazı cümleler, olumsuzluk ifade eden ek ya da sözcük aldığı halde olumlu anlam taşıyabilir. Böyle cümlelere yapıcı olumsuz, anlamca olumlu cümle denir.

Sen yemek yaparsın da ben hiç beğenmez miyim? (beğenirim)

Neden böyle davrandığını anlamıyor değilim. (anlıyorum)

Bu cümlelerde yüklem (beğenmez miyim, anlamıyor değilim), olumsuzluk eki (-maz) ve olumsuzluk bildiren sözcük (değil) aldığı için yapıcı olumsuzdur. Ancak, bu cümlelerde amaç, yüklemde söylenenin (beğenmez miyim, anlamıyor değilim) tersini (beğenirim, anlıyorum) kastetmektir. Dolayısıyla bu cümleler yapıcı olumsuz, anlamca olumludur.